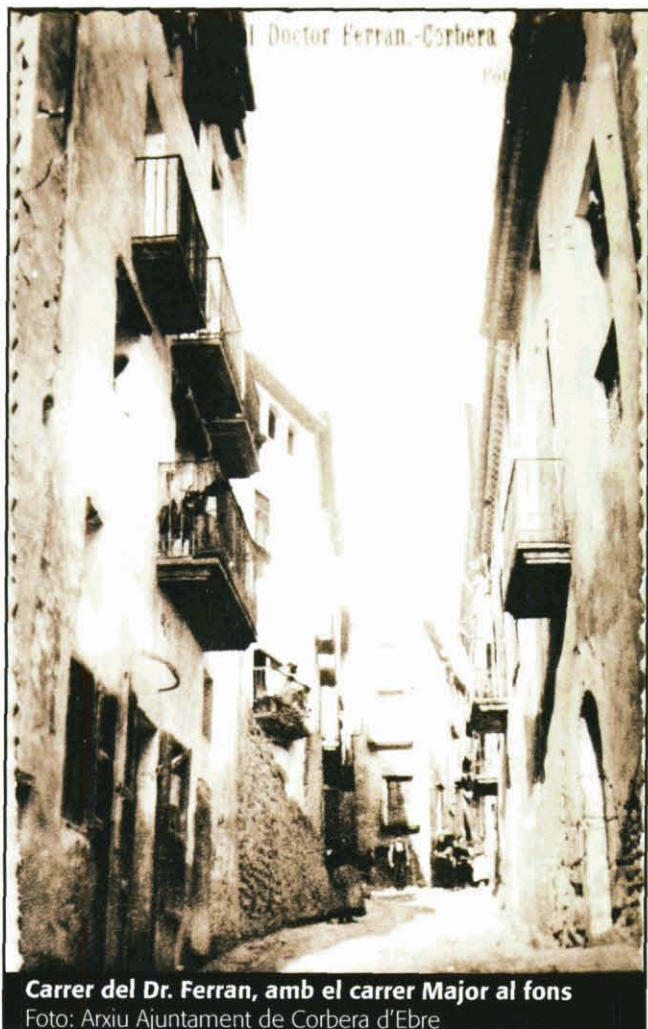

Republicans, carlins i dinàstics. La lluita electoral a Corbera d'Ebre durant la Restauració (1903-1923)

David Tormo i Benavent

A les primeries del segle XX el sistema bipartidista de la Restauració va començar a entrar en crisi. Els partits minoritaris, particularment les diverses formacions republicanes, van començar a guanyar espais, estenent-se per tota la geografia espanyola.

A les nostres terres, al districte electoral de Gandesa, el punt d'inflexió va tenir lloc a les eleccions a Corts de l'abril de 1907. Per primera vegada la victòria fou per un candidat republicà, Joan Caballé i Goyeneche, que va derrotar als candidats del torn (liberals o conservadors) que, des de l'inici de la Restauració, havien controlat el districte.

Carrer del Dr. Ferran, amb el carrer Major al fons

Foto: Arxiu Ajuntament de Corbera d'Ebre

La victòria de Caballé cal emmarcar-la dins del moviment polític de la Solidaritat Catalana, nascut el gener de 1906, amb la unió de diverses formacions polítiques catalanes per fer un front comú a les Corts. Caballé es va presentar com el candidat solidari al districte de Gandesa, militant dins del Centre Nacionalista Republicà, format a partir de l'escissió del sector més esquerrà de la Lliga Regionalista¹.

La seva victòria al districte va suposar la expansió del republicanisme, en les seves diverses formes i faccions, pels pobles de la zona, encetant una lluita política pel control municipal. Una lluita que va suposar l'enfrontament entre els antics cacics locals i nous actors que, sense arribar a trair les regles del joc del caciquisme, provaven de fer-se un lloc en la política local.

L'estudi d'aquest fenomen i la seva evolució és força complicat. Les fonts disponibles són escasses, més en comarques com la nostra on la Guerra Civil va suposar la desaparició de molts dels arxius municipals. Cal doncs cercar informació en fonts indirectes, com són la premsa de l'època i, en aquest cas, les Actes de la Diputació de Tarragona.

La Diputació, i concretament la Comissió provincial, era l'encarregada, entre d'altres coses, de resoldre les queixes i protestes presentades davant els resultats de les eleccions municipals. És a partir d'aquestes queixes que provarem de dibuixar l'evolució de la vida municipal de Corbera d'Ebre d'aquest període.

Abans de començar cal apuntar que, a diferència d'ara, el sistema electoral de la Restauració només renovava, en cada convocatòria, la meitat dels regidors del consistori. Renovació que, en teoria, es feia cada dos anys, de manera que, igual que ara, els càrrecs tenien una durada de quatre anys. A més, els municipis es dividien en diversos districtes electorals, segons el nombre d'habitants, de manera que a cada districte s'escollien una part dels regidors que havien de renovar el consistori.

Els rentadors públics, coneguts com la Font, ubicats a l'altre riba del riu Sec

Foto: Arxiu Ajuntament de Corbera d'Ebre

Les eleccions municipals de novembre de 1903

Malgrat que possiblement no fou fins alguns anys més tard que el republicanisme local es va començar a organitzar, en les eleccions municipals celebrades el 1903 comencem a trobar a alguns dels protagonistes dels futurs enfrontaments polítics.

El 12 de desembre la Comissió provincial de la Diputació analitzava l'expedient electoral de Corbera d'Ebre i les protestes que s'havien presentat².

Segons es desprèn de l'acta, un cop verificat el recompte dels vots al primer districte electoral de la població, els veïns Francesc Amorós i Manel Clua van presentar una protesta denunciant que, mentre van durar les eleccions, els agutzils i els guardes municipals, acompanyats pel secretari de l'ajuntament, s'havien estat a la porta del col·legi coaccionant i amenaçant als que hi entraven, per tal que votessin una determinada candidatura, sense especificar, però, de quina es tractava.

En la mateixa protesta afegien que Pere Bosquet Freixa, un dels candidats, havia presidit la taula d'aquell districte. En aquest sentit apuntaven la seva incapacitat com a regidor, donat que era l'arrendatari d'un servei municipal, concretament el de l'escorxador i l'aprofitament del fem, extrem que la legislació electoral vigent contemplava dins dels motius que incapacitaven un ciutadà per ser elegible.

A l'expedient hi constaven dues protestes més,

presentades davant la junta d'escrutini general. La primera la feu un dels candidats escollits, Josep Garcia Roca. També feia referència a les eleccions del primer districte, repetint el contingut de la que acabem de relacionar, i afegint, a més, que l'interventor Ramon Monner Hurtado no podia ser membre de la junta d'escrutini del primer districte, per no haver mostrat la seva credencial, fet que l'invalidava, implicant la nul·litat dels resultats d'aquell districte.

A la mateixa acta de l'escrutini general es recollia la resposta de l'interessat, que va replicar afirmant que no necessitava cap credencial donat que el seu nom constava a la llista d'interventors, extrem que confirmaven la resta d'interventors.

La segona protesta recollida en l'acta de l'escrutini general la van plantejar Josep Papaceit i Josep Olari Clua. Malauradament, en l'acta de la Comissió provincial no s'indica el contingut d'aquesta protesta. Tot i això, el fet que Josep Olari presentés davant la Diputació un escrit, amb data 8 de desembre, acompanyat d'un requeriment notarial on es recollien les declaracions de diversos electors, ens fa pensar que bé es podria tractar d'una nova denuncia sobre les suposades coaccions del secretari municipal i els funcionaris de l'ajuntament que consten en les protestes anteriors.

Dins de l'expedient electoral hi constava un darrer escrit, aquest signat per un altre dels regidors escollits, Agustí Micola González, on negava les suposades coaccions denunciades i justificava la capacitat

de Pere Bosquet amb documents que negaven que aquest fos contractista de l'ajuntament.

Davant d'aquesta documentació, la Comissió d'actes de la Comissió provincial va presentar una proposta on s'indicava que, davant la manca de proves documentals que certifiquessin la veracitat de les denúncies presentades o la incapacitat de Pere Bosquet, calia desestimar les protestes i donar per bons els resultats de les eleccions de Corbera.

Aquest acord fou apel·lat davant el ministeri de la Governació³, però tot fa pensar que la reclamació no va reeixir.

De les protestes presentades, podem concloure que el novembre de 1903 es van presentar a Corbera, com a mínim, dues candidatures, d'una en formaven part Pere Bosquet Freixa i Agustí Micola González, mentre que Josep Garcia Roca fou escollit per l'altre.

El consistori sorgit d'aquestes eleccions seria el que cita Pere Clua a la seva obra⁴, format per Tomàs Piñol Compte (alcalde), Agustí Micola González (1r tinent), Pere Bosquet Freixa (2n tinent), Josep Julià Suñé, Francesc Bové Bosquet, Josep Queixalós Todó, Jacint Todó Clua, Josep Garcia Roca, Joaquim Garcia Serrano i Josep Julià Mompeó (regidors).

La composició d'aquest consistori tornaria a canviar amb les eleccions de 1905. Aquell any, però, no es van presentar reclamacions i, per tant, desconeixem la identitat de la majoria dels seus membres. Si sabem que en formaven part els regidors escollits el 1903, dels quals coneixem la identitat de Pere Bosquet, Josep Garcia i Agustí Micola. Aquest últim passaria a ser l'alcalde de Corbera a partir del gener de 1906⁵, fet que ens fa pensar que els sectors dinàstics conservaven la majoria a l'ajuntament.

Les eleccions municipals de 1909

Les eleccions d'aquell any foren excepcionals per diversos motius. El més important és que al llarg de l'any es van fer dues convocatòries, les primeres al març i les segones al desembre, de manera que, en un any, es van renovar, completament, tots els ajuntaments.

La raó d'aquesta acumulació de convocatòries fou que les celebrades al març responien, realment, a la convocatòria de 1907 que no s'havia celebrat. El motiu per anul·lar aquelles eleccions va ser, oficialment, l'aprovació d'una nova llei d'Administració Local pel govern Maura. Alguns autors opinen, però, que en realitat fou una maniobra del govern conservador per aturar l'entrada de la Solidaritat Catalana als ajuntaments, després de l'èxit aconseguit a les eleccions a Corts, amb la victòria dels seus candidats a 41 dels 44 districtes catalans⁶.

El 1909 la unitat de la Solidaritat ja estava força fragmentada i s'acabaria de trencar després de la Setmana Tràgica. Raó per la qual el ministeri de la

Governació va creure convenient aplegar dues convocatòries electorals en un mateix any.

El segon fet excepcional és que, a nivell local, la victòria de Caballé a les eleccions a Corts de 1907 havia propiciat l'expansió del republicanisme pels diferents pobles del districte de Gandesa, incloent Corbera d'Ebre, fet que es posaria de relleu en les dues confrontacions electorals.

En darrer lloc, trobem el fet que els regidors escollits el 1903, dels quals en coneixem tres, van ocupar el seu càrrec durant sis anys, enlloc dels quatre habituals, donat que havien de ser renovats el 1907. D'altra banda, els regidors que van resultar escollits en les eleccions de març de 1909 només ho van ser durant dos anys, donat que el 1911 es van tornar a celebrar eleccions, restablint així el calendari electoral.

La convocatòria del mes de març

Les reclamacions presentades contra els resultats de la primera convocatòria d'eleccions de 1909 no van ser tractats per la Comissió provincial fins al mes de juny. L'expedient electoral de Corbera d'Ebre es va tractar en la sessió de l'1 de juny⁷. Al llarg de la sessió es van exposar les dues protestes presentades i les respectives rèpliques.

La primera protesta fou presentada per Tomàs Piñol i tres electors més del municipi per tal de demanar la incapacitat com a regidor de Josep Garcia Roca, que optava a la reelecció. Mancats de la informació referida al seu segon cognom, no sabem si aquest Tomàs Piñol era l'alcalde sortint, extrem que cal considerar provable.

La petició d'incapacitat es formulava en base als contingut dels capítols matrimonials de Josep Garcia, que havien estat signats el 28 de gener de 1908. Segons aquests capítols, el matrimoni havia de fixar el seu domicili a casa dels pares de l'esposa, vivint com una sola família. La qüestió era que els pares de l'esposa de Josep Garcia vivien a Gandesa, per això demanaven la incapacitat del candidat, com no resident a Corbera d'Ebre, donat que la llei electoral no permetia ser regidor d'un municipi si no s'hi residia. Per provar les seves acusacions, els reclamants havien adjuntat una còpia certificada dels capítols matrimonials i un certificat de l'ajuntament de Gandesa on constava l'empadronament dels sogres de Josep Garcia en aquella població.

En el seu torn de rèplica, que la llei permetia, Josep Garcia havia presentat un escrit on reconeixia el contingut dels capítols matrimonials així com el seu incompliment en referència al seu veïnatge a Gandesa. Per demostrar-ho adjuntava diversos certificats de l'ajuntament, de la Junta municipal del cens electoral i del jutjat municipal de Corbera d'Ebre que acreditaven que era veí del municipi i que constava al cens electoral com elector i elegible.

La segona protesta fou presentada per Joaquim Clua i cinc electors més que també reclamaven la incapacitat d'un dels regidors electes, en aquest cas de Pere Bosquet Freixa. Els motius al·legats eren els mateixos que ja s'havien argumentat en la reclamació presentada a les eleccions de 1903, que Pere Bosquet tenia propietats arrendades a l'ajuntament.

En aquesta ocasió la informació presentada era més extensa. Els reclamants indicaven que l'ajuntament, en sessió de 2 de setembre de 1900, de la qual adjuntaven còpia certificada, havia adjudicat a Pere Bosquet la construcció de l'escorxador municipal en un solar de la seva propietat, pel qual cobrava un arrendament de 70 pta. anuals. Segons la legislació electoral vigent, el fet de cobrar arrendaments o sous de l'ajuntament era motiu d'incapacitat per ser regidor.

En la seva defensa Pere Bosquet havia al·legat que el contracte d'arrendament esmentat havia finalitzat el 2 de setembre de 1904 i que, des d'aleshores, qui cobrava el lloguer era el seu germà Esteve Bosquet, al que havia cedit verbalment la finca a compte dels seus drets legítims sobre l'herència familiar. Com a prova d'aquest canvi, s'adjuntaven varies certificacions de l'ajuntament on constava que els pagaments de l'arrendament del solar de l'escorxador es feien a Esteve Bosquet.

Contra la rèplica de Pere Bosquet s'havia presentat un altre escrit, en aquest cas signat per Josep Àlvarez Salvadó. En ell s'indicava que els dos germans vivien a la mateixa casa, donat que Esteve Bosquet era solter, formant una sola unitat familiar, de manera que els ingressos rebuts pel lloguer de l'escorxador repercutien en benefici dels dos germans. Per demostrar-ho el reclamant adjuntava dos certificats de l'ajuntament, el primer demostrant que Esteve Bosquet no constava al repartiment de l'impost de consums, que es pagava per unitats familiars, però si hi constava el seu germà; i el segon constatant que tots dos germans vivien a la mateixa casa, com una única unitat familiar.

Examinada tota la documentació, la Comissió d'actes va proposar desestimar ambdues protestes. La primera, la referent a la incapacitat de Josep Garcia, es desestimava al·legat que mentre aquest no sol·licités la baixa com a veí de Corbera calia considerar-lo com a tal. Afegia que l'incompliment dels capítols matrimonials no afectava als seus drets administratius i, en tot cas, si algú l'havia de denunciar per aquest fet havia de ser l'altre part contractant, és a dir, la seva esposa, utilitzant sempre la via de la justícia ordinària.

Pel que fa a la incapacitat de Pere Bosquet, la desestimació es feia d'acord amb el contingut de diverses Reals Ordres on s'establí que el lloguer de patis o locals als ajuntaments no era motiu d'incapacitat.

Un mes després de l'acord de la Comissió provin-

cial, aquesta fou informada de la interposició de recursos d'alçada contra aquells acords⁸. Desconeixem si es va presentar recurs contra les dues decisions o només contra una. El cert és que poques setmanes després, la mateixa Comissió provincial s'assabentava que el ministeri de la Governació havia desestimat els recursos i confirmat els seus acords⁹.

Així doncs, de l'elecció parcial de l'ajuntament, aquella que havia de renovar els regidors escollits el 1903, sabem que tornaren a ser escollits Josep Garcia Roca i Pere Bosquet Freixa i que, probablement, igual que en aquella ocasió, cadascun d'ells militava en una candidatura diferent.

La convocatòria del mes de desembre

Les reclamacions presentades contra els resultats de les eleccions del mes de desembre es van tractar a la Comissió provincial el 12 de gener de 1910¹⁰. En l'acta s'indica que les eleccions s'havien celebrat el 12 de desembre i que al segon districte de la població els candidats s'havien proclamat en virtut de l'art. 29 de la llei electoral. Aquest article establí que en cas d'existir el mateix nombre de candidats que de càrrecs a elegir, aquests quedaven automàticament elegits sense necessitat de fer votacions.

El primer districte si que hi va haver eleccions i contra els seus resultats, durant el període de reclamacions establert per la llei, s'havia presentat una protesta demanant la seva anul·lació. El signant de la protesta era Esteve Bosquet Freixa, el germà de Pere Bosquet, implicat en les reclamacions de la convocatòria del mes de març.

Els motius al·legats van molt més enllà de les peticions d'incapacitat, posant de manifest la intensitat amb que es van viure aquelles eleccions i l'enfrontament existent al municipi pel control de l'ajuntament.

Pere Bosquet denuncià que la nit anterior a les eleccions el president de la Junta municipal havia deixat tancats a l'interior del seu celler a diversos electors, per dur-los al dia següent fins a les urnes per votar la candidatura que ell patrocinava. Cal entendre, que l'oposició hauria embriagat a alguns dels votants, possiblement aquells més indecisos, per dur-los després a votar.

A aquesta primera acusació hi afegia que el mateix president de la Junta municipal havia lliurat diners a diferents votants per comprar-los el vot. Concretament a l'acta s'indiquen diversos pagaments que van entre les 40 i les 150 pta., a més del perdó d'alguns deutes pendents, d'una llista que suposem era llarga i que no es relaciona completament a l'acta. El que si es fa constar és que cap d'aquestes acusacions va acompanyada de documents probatoris que les verifiquin.

Contra les denúncies de Pere Bosquet reclamant la nul·litat de les eleccions del primer districte es van

presentar dues rèpliques, ambdues signades per regidors escollits en la convocatòria de desembre.

La primera anava signada per Joaquim Clua Clua, defensant la validesa de les eleccions del primer districte i afegint que les acusacions de Bosquet *"no tienen otro fundamento que el despecho por la derrota sufrida, recogiendo el fruto de la gestión de sus amigos en el Ayuntamiento, que han obligado a la unión de valiosas y prestigiosas personalidades de la población a tomar parte en la lucha y arrojar de la Casa Comunal a los que han venido mangoneando los intereses del pueblo durante algunos años en detrimento de la paz y tranquilidad de la población"*.

Unes declaracions que semblen corroborar la intensitat de la lluita i apunten cap a una gran aliança política entre les diverses forces existents al municipi, per foragitar de l'ajuntament al partit dinàstic o del torn, que l'hauria monopolitzat durant molt de temps.

La segona de les rèpliques anava signada per Agustí González González, que també defensava la validesa de l'elecció i la falsedat de les acusacions presentades per Esteve Bosquet, afegint que era el germà de l'alcalde derrotat. En el seu escrit, segons es desprèn de l'acta, Agustí González desmentia, una per una, totes les acusacions de compra de vots.

Examinades les denúncies presentades, davant la inexistència de documents que les provessin, la Comissió provincial va acordar desestimar-les. En aquest sentit cal destacar el fet que els membres de

la Comissió consideressin com una prova de la falsedat de les acusacions fetes per Esteve Bosquet, el que aquest no hagués denunciat la compra de vots davant la justícia ordinària, donat que es tractava d'un delictes punible.

De les dues actes examinades, les de les eleccions del març i del desembre, podem extraure la composició parcial de l'ajuntament de Corbera d'Ebre el 1910. D'una banda trobaríem als regidors Josep Roca Garcia, Joaquim Clua Clua i Agustí González González, als que caldria afegir en Josep Ramon Llop Folqué, que va ocupar l'alcaldia a partir del gener de 1910¹¹. Si considerem que a l'obra de Pere Clua s'indica que la seva filiació era republicana¹², possiblement del Partit Republicà Radical, fundat per Alejandro Lerroux el gener de 1908, podem considerar que aquests quatre regidors formaven part de la candidatura d'unitat que es va presentar per desplaçar de l'ajuntament al partit dinàstic local.

D'altra banda només coneixem el nom d'un dels regidors de la minoria dinàstica, el de Pere Bosquet Freixa.

Els conflictes municipals entre 1910 i 1911

En l'obra ja esmentada sobre la història de Corbera d'Ebre s'indica que l'elecció de Josep Ramon Llop com alcalde va suposar un continuat enfrontament amb els oponents dinàstics, amb un intercanvi de plets i acusacions entre ambdues parts.

Lo Portal de Poldo, amb la creu de terme del mateix nom, era el punt d'accés al carrer del Dr. Ferran

Foto: Arxiu Ajuntament de Corbera d'Ebre

Alguns d'aquests plets van arribar fins a la Comissió provincial, donant-nos una mostra de la crispació política que es viure al consistori durant aquest curt període de temps.

La destitució del Secretari municipal

El primer conflicte que va arribar fins a la Comissió provincial fou el relacionat amb la destitució del secretari municipal, Jaume Videllet Clua. El 18 de juliol de 1910 la Comissió va estudiar l'expedient de suspensió i destitució d'aquest funcionari.

Del contingut de l'acta es desprèn que el 23 de març de 1910 l'alcalde va decretar la suspensió de feina i sou del secretari municipal, decret que fou confirmat pel Ple municipal en sessió del 25 de març amb un resultat de sis vots a favor i quatre en contra.

Així doncs, malgrat que només hem identificat a quatre dels regidors que formaven la majoria de govern, sabem que aquests devien ser sis, mentre que la minoria dinàstica, encapçalada per Pere Bosquet, només comptava amb quatre regidors.

L'acta continua informat que el 28 de març el Ple de l'ajuntament va aprovar el nomenament d'una comissió formada per dos regidors per confeccionar els informes que havien de sustentar l'expedient de suspensió.

Pocs dies després, el 7 d'abril, l'ajuntament es tornava a reunir en sessió plenària i s'aprovava la destitució del secretari per sis vots contra quatre. En aquella data es va afegir a l'expedient una certificació on s'indicava que en el moment de la seva contractació Jaume Videllet no havia complert els vint-i-cinc anys, edat mínima establerta per poder ocupar el càrrec.

Davant el fet que no s'havia presentat cap reclamació ni recurs contra els acords de l'ajuntament, i tenint el compte el vici de forma relacionat amb l'edat de Jaume Videllet en el moment del seu nomenament, la Comissió va acordar, per majoria de vots, informar al Governador Civil que podia ratificar la suspensió i destitució acordades per l'ajuntament.

En l'acta es feu constar els vots en contra dels diputats provincials Avellà i Roig, al·legant que malgrat que en el moment de ser nomenat Jaume Videllet no comptava amb l'edat reglamentària, actes legals posteriors l'havien ratificat en el càrrec, afegint que l'acord de destitució no era legal per que no s'havia aprovat amb els dos terços dels regidors que exigia la llei.

Sembla ser, però, que l'acord de la Comissió no va ser acceptat pel Governador Civil, que era qui tenia la darrera paraula al respecte, que va anul·lar la destitució de Jaume Videllet. Afirmació que es desprèn de la consulta de l'alcalde de Corbera d'Ebre a la Comissió provincial, el 29 d'agost, demanant autorització per presentar un recurs contenciós administratiu contra la

providència del Governador que havia anul·lat l'acord de suspensió i destitució del secretari municipal¹⁴.

En aquella mateixa sessió la Comissió va encarregar al diputat Josep Anguera Bassedas, una ponència per estudiar un recurs d'alçada interposat per Jaume Videllet contra una providència de l'alcalde que l'havia tornat a suspendre de feina i sou.

Així doncs, sembla ser que malgrat l'anul·lació del Governador Civil dels acords de l'ajuntament per destituir el secretari, l'alcalde hauria acceptat la seva reposició al càrrec per tornar a suspendre'l.

L'assumpte es va anar allargant, doncs sembla ser que el diputat Anguera va anar dilatant la confecció de la seva ponència per resoldre el recurs interposat per Videllet. Tant és així que la qüestió va arribar a les sessions del Ple de la Diputació. En sessió del 15 de novembre el diputat Joaquim Monteverde Ayet va encetar una discussió sobre les incompatibilitats de Josep Anguera, indicant que, entre d'altres, exercia com assessor de l'ajuntament de Corbera. Fet que considerava incompatible amb la ponència que havia de presentar sobre un cas relacionat amb aquell ajuntament, que li havia estat encarregada a l'agost i encara no havia enllestit. Un fet que segons Monteverde s'havia traslladat a la premsa, afectant tant a la imatge del diputat com de tota la Diputació.

En la seva defensa Josep Anguera va al·legar que ja no era assessor de l'ajuntament de Corbera, afegint que lamentava les acusacions del diputat Monteverde quan aquest també era assessor del mateix ajuntament. L'interessat va respondre que havia deixat d'exercir el seu assessorament setmanes abans de prendre possessió del càrrec de diputat. Veient que aquella discussió no tenia res a veure amb l'ordre del dia, el president de la Diputació, el liberal Anselm Guasch, va aturar-la en sec¹⁵.

Val a dir que ambdós diputats ho eren pel districte electoral de Falset-Gandesa, que tots dos eren advocats i veïns de Gandesa, però que les seves filiacions polítiques eren ben diferents: Anguera era republicà i Monteverde conservador. És possible que, com advocats, ambdós haguessin assessorat als seus respectius partits en afers municipals. Uns afers que havien acabat per traslladar-se fins al màxim òrgan de l'administració provincial, fet que demostra la difícil situació política que es devia viure al municipi.

Fos com fos, sembla que la reclamació plantejada per Monteverde va accelerar la ponència d'Anguera, que fou presentada davant la Comissió provincial el gener de 1911¹⁶.

Del contingut de l'acta es desprèn que la segona suspensió decretada per l'alcalde tenia caràcter indefinit, de manera que Videllet es va estar més de sis mesos sense treballar a l'ajuntament. També es fa constar que Jaume Videllet havia nascut el 5 de gener de 1884 i que fou nomenat secretari el 6 de setembre de 1908, de manera que feia poc temps

que exercia el càrrec quan es va produir el canvi de tendència política a l'ajuntament, canvi que va suposar la seva suspensió. També cal destacar que li faltaven quatre mesos per complir els vint-i-cinc anys reglamentaris, fet que ens fa pensar en la voluntat del nou consistori de fer neteja de suposats enemics polítics.

Al nou expedient també es fa constar que el nou ajuntament no havia documentat enlloc la pressa de possessió formal del secretari, de manera que aquest va haver de fer el jurament del seu càrrec el juliol de 1910, quan fou restituit seguit les ordres del Governador Civil.

Finalment, a l'acta es fa constar que la destitució de Videllet encara estava pendent de la resolució del recurs contenciós administratiu presentat per l'ajuntament i que les motivacions de la nova suspensió no tenien res a veure a les que van sustentar el decret del març de 1910. Sense que a l'acta s'explicitin els nous motius, es deixa entreveure que aquests es van esbrinar posteriorment, gràcies a la feina del nou secretari interí, fets que havien de ser prou greus per què l'ajuntament els havia dut davant la justícia ordinària.

A la vista d'aquestes informacions, i tenint en compte que la legislació vigent no permetia que fossin secretaris municipals les persones amb causes pendents amb la justícia, com actualment era el cas de Jaume Videllet, la Comissió, per majoria de vots, acceptava el dictamen de la ponència de Josep Anguera, acordant indicar al Governador Civil que calia desestimar el recurs interposat per Videllet contra la nova suspensió.

A l'acta es feia constar el vot en contra del diputat Avellà, de filiació carlina, manifestant la necessitat d'ordenar la immediata reposició de Videllet al seu càrrec donat que les raons que sustentaven la nova destitució eren contràries al que establia la legislació, doncs eren fets succeïts amb anterioritat a la reposició del mes de juliol, ordenada pel Governador Civil. Afegia, a més, que calia considerar la segona suspensió com una burla a les ordres de la superioritat.

Desconeixem com va acabar aquest assumpte ni quin fou el resultat del recurs presentat per l'ajuntament davant el contenciós administratiu, però sembla clar que existia, per part de l'equip de govern, la ferma voluntat de desfer-se de Jaume Videllet com a secretari municipal. Com veurem, els conflictes entre ell i l'ajuntament no van acabar aquí.

A banda de les accions judicials contra el secretari, l'anterior alcalde, Agustí Micola, també va haver de respondre davant la justícia. Acusat de malversació de fons públics, l'alcalde fou jutjat per l'Audiència Provincial l'octubre de 1912, essent absolt de tots els càrrecs¹⁷.

Els conflictes entre la majoria i la minoria municipal

Els enfrontaments entre els dos grups que formaven el consistori municipal el 1910 també van arribar fins a la Comissió provincial en diverses ocasions.

La primera notícia és d'octubre de 1910¹⁸, quan la Comissió va examinar un recurs d'alçada interposat per Pere Bosquet Freixa i tres regidors més de l'ajuntament contra una providència de l'alcalde que els havia imposat una multa de 5 pta. a cadascun. El motiu de la multa fou la negativa d'aquests regidors a signar les actes de les sessions municipals. En la seva defensa el recurrents assenyalaven que la seva negativa a signar les actes era fruit del maltracte que rebien de l'alcalde *"pues unas veces son arrojados de la Sala capitular, según dicen, por falta de diez minutos para abrir la sesión, y otras por llegar dos minutos después de la hora señalada, se les manifiesta que aquella ya se había celebrado, no consintiendoles que conste en acta su opinión"*.

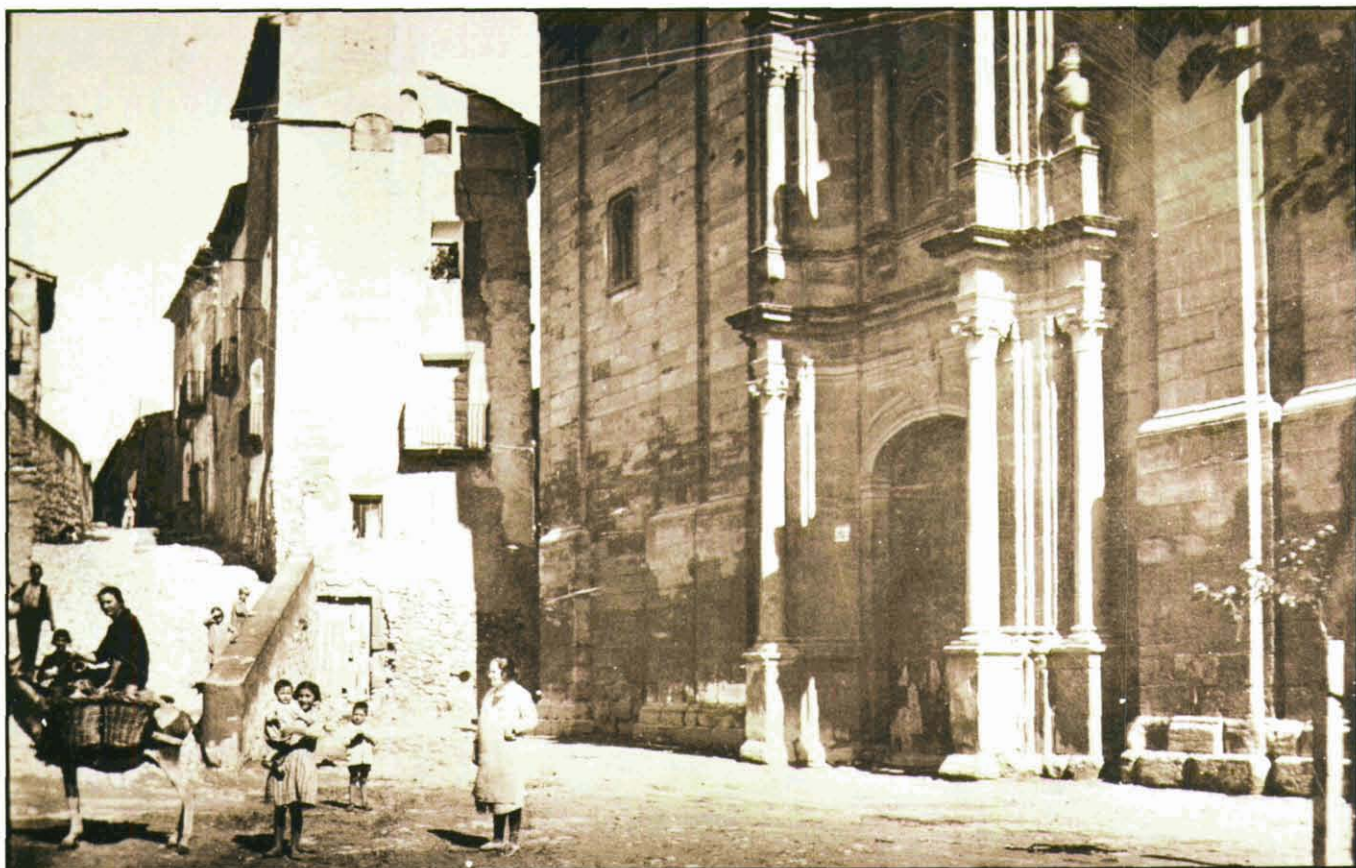
Davant d'aquestes acusacions, l'alcaldia havia tramès un informe indicant que els quatre regidors havien faltat a vint-i-dues sessions en els vuit mesos que feia que ocupaven el càrrec. Així mateix indicava que la multa a que feia referència el recurs no havia estat imposada, únicament s'havia advertit als quatre regidors que de seguir amb la seva actitud obstructivista, es veuria obligat a multar-los.

Davant d'aquesta informació, la Comissió va acordar considerar el recurs com improcedent, donat que la multa denunciada no havia estat imposada realment. Així mateix s'acordava recordar als regidors recurrents que, tal i com establia la llei, estaven obligats a assistir a les sessions, alhora que comminaven a l'alcalde a fer constar les opinions de tots quatre a les actes de les sessions.

Un més després trobem un nou conflicte que va arribar fins a la Comissió¹⁹. El 28 de novembre es tractava un recurs d'alçada interposat per Pere Bosquet Freixa contra una providència de l'alcalde que li havia imposat una multa de 15 pta. per no haver-se presentat a declarar en un expedient governatiu.

Sense que es faci esment del contingut d'aquest expedient, la Comissió va acordar desestimar el recurs en considerar que els alcaldes estaven facultats per exigir als regidors la seva compareixença en els expedients governatius instruïts per depurar responsabilitats en assumptes municipals en els que havien pres part; confirmant així la multa imposada.

La tercera notícia dels enfrontaments interns de l'ajuntament és de juliol de 1911²⁰, quan la Comissió va examinar un nou recurs de queixa interposat per Pere Bosquet Freixa. En aquest cas el reclamant denunciava que la sessió municipal del 22 de maig, amb assistència de la junta pericial per confeccionar el recompte de bestiar del municipi, l'alcalde va

Plaça de l'Església amb el carrer de Pinyeres al fons

Foto: Anxiu Ajuntament de Corbera d'Ebre

ocultar un cavall de la seva propietat, comptabilitzant únicament una mula. La queixa es feia tant per l'ocultació d'aquesta informació, que implicava un estalvi en l'impost de tinença de bestiar, com pel fet que l'alcalde va desestimar la seva queixa, motiu pel qual el reclamant es va negar a signar l'acta del dia.

En la seva defensa l'alcalde va notificar que el recompte de bestiar que es confeccionava en aquella sessió es feia en base a l'any 1910 i que el cavall que suposadament havia ocultat, l'havia adquirit el 1911.

Davant d'aquesta informació la Comissió va acordar indicar al Governador que calia desestimar els recurs, per no estar justificat.

En aquella mateixa sessió de la Comissió es va donar compte d'un altre recurs, aquest presentat per l'antic secretari, Jaume Videllet, contra una multa de 5 pta. que li havia imposat l'alcalde per obstruir el carrer del Doctor Ferran amb les runes d'unes obres que feia a casa seva. El recurrent indicava que havia deixat prou pas i que altres veïns del carrer havien fet el mateix en altres ocasions, sense que l'ajuntament els hagués sancionat. Sense dir-ho explícitament, sembla que Videllet denunciés una mena de persecució de la seva persona per part de l'alcalde.

Fos d'aquesta manera o no, a la vista de l'informe de l'alcaldia, on s'indicava que a més d'obstruir la via pública Videllet no havia demanat permís per executar les obres, la Comissió va acordar desestimar el seu recurs i així ho feu saber al Governador Civil.

Les eleccions municipals de 1913

Després d'aquest dos anys de conflictes entre els membres de la majoria i la minoria de l'ajuntament, el desembre de 1911 es van tornar a celebrar eleccions per renovar la meitat del consistori. Desconeixem el resultat d'aquella convocatòria, donat que no es van presentar reclamacions davant la Comissió provincial.

Cal pensar, però, que malgrat la situació descrita, força greu si considerem que a la Comissió provincial només hi van arribar les disputes amb base legal, l'alcaldia va continuar en mans d'una majoria republicana. Un nou conflicte, aquest de 1913, ens fa pensar que fou així. El juny d'aquell any la Comissió donava compte d'un recurs d'alçada interposat per Joaquim Altadill Albesa contra una providència de l'alcaldia que li imposava una multa de 15 pta. per desobediència a l'autoritat²¹.

Segon consta a l'acta l'alcaldia va prohibir unes representacions teatrals a la seu del Circulo Católico Obrero de la població, ubicada al segons pis del número 8 del carrer Ample i Amargura, per què l'edifici no complia les condicions de seguretat.

El recurrent va informar que l'entitat havia programat quatre funcions d'una obra que representava una companyia ambulat, però que només se'n van fer tres. La darrera fou suspesa en conèixer l'ordre de l'alcaldia, raó per la qual reclamava la suspensió de la multa.

Vista tota la informació, tenint en compte que tan bon punt es va rebre l'ordre de suspendre les representacions l'entitat en va fer cas, la Comissió va acordar informar al Governador Civil que calia desestimar la providència de l'alcaldia, anul·lant la multa imposada, entenent que no hi va haver acte de desobediència.

Tot i que desconeixem el tipus d'obra que es representava, el fet de tractar-se d'una entitat catòlica, possiblement lligada als sectors carlistes de la població, ens fa pensar que la suspensió i la multa subsegüent anaven més enllà de la preocupació per la seguretat dels assistents. Més si considerem la denúncia de persecució contra els carlins de Corbera publicada per un corresponsal del diari tradicionalista *El Radical*²² de Reus mesos abans.

El 26 d'octubre, el diari reusenc publicava una escrit denunciant la gestió municipal de l'alcalde Josep Ramon Llop Folqué. Informava que la seva candidatura havia estat recolzada per la promesa de transformar la vida municipal, però que la realitat havia estat

molt diferent. Per argumentar-ho, al llarg de l'escrit es denunciava l'increment dels impostos locals així com inversions poc clares en locals municipals, alhora que el feia responsable d'haver provocat la sortida del consistori dels quatre regidors de la minoria. L'article acabava indicant que no es comentaria la tendència política de l'alcalde, tot i que "este señor no ha despreciado medio para destruir la organización de las huestes tradicionalistas de esta localidad".

A banda de la denúncia, l'article deixa entreveure una possible aliança entre les forces carlines i republicanes de Corbera a les eleccions de 1909. Una possibilitat que ja apuntava el regidor electe Joaquim Clua Clua el gener de 1910, després de les eleccions que van dur Josep Ramon Llop a l'alcaldia, en referir-se a la unió de les persones més prestigioses de la població per expulsar als dinàstics del poder municipal. Una aliança que, segons es desprèn de l'article, no va durar gaire.

Les reclamacions electorals

En el marc d'aquest possible enfrontament entre els republicans i la resta de forces polítiques del municipi, el novembre de 1913 es van tornar a celebrar eleccions.

L'expedient sobre les reclamacions formulades fou estudiat per la Comissió provincial el 19 de desembre²³. En l'acta d'aquell dia s'indica que en aquelles eleccions s'havien d'escollir cinc regidors, tres al primer districte i dos al segon. També s'informa que al segon districte els candidats foren escollits en base a l'art. 29, sense disputa electoral.

Les reclamacions feien referència a les eleccions al primer districte. Tres electors, Jaume Pujol, Agustí Álvarez i Agustí Micola González, sol·licitaven la nul·litat de les eleccions per coaccions, amenaces i compra de vots en favor dels candidats Valero Álvarez Zárraga i Jaume Amorós. Com agreujant, afegien que la seva candidatura només havia guanyat per dos vots.

En concret es denunciava que l'alcalde, suposem que Josep Ramon Llop, havia coaccionat per aconseguir el vot del veterinari inspector de carns, que era un treballador de l'ajuntament, i dels veïns Francesc Julià Julià i Josep Esteve Álvarez. Afegien que s'havia comprat el vot, pagant 100 pta. a cadascun, dels veïns Pere Clua Clua, Josep Clua Clua, Joaquim Freixes Clua i Ramon Llop Batalla. Les acusacions incloïen la declaració de l'agutzil suplent explicant que havia estat cridat per l'alcalde, que el va obligar a votar per la seva candidatura amb promeses i afalacs. Finalment, afegien que dos veïns, Josep Clua Clua i Joaquim Bosquet Samper, havien votat dues vegades, just la diferència que havia donat la victòria a Valero Álvarez i Jaume Amorós.

Contra aquestes denúncies, a l'expedient també constaven les rèpliques dels dos regidors electes

Seu social de la Sociedad Obrera Corberense, coneguda popularment com La Societat

Foto: Arxiu Ajuntament de Corbera d'Ebre

desmentint les acusacions, tot i que sense gaires arguments. Respecte a les coaccions i la compra de vots, es limitaven a dir que els fets no estaven provats, considerant que les declaracions dels set testimonis presentats no eren suficients. Pel que fa al doble vot denunciats, s'informava que a la població hi havia censats dos veïns amb el nom de Josep Clua Clua, i que el mateix passava amb Joaquim Bosquet Samper, tots amb dret a vot. Afegien, a més, que segons la llei vigent, l'existència de més paperetes que votants no era causa de nul·litat si la diferència no afectava als resultats²⁴. Diferència que, segons ells, era de 20 vots.

La majoria de la Comissió va considerar que els actes no estaven provats, i que les declaracions dels particulars no eren més que "la expresión de las enemistades y rencores que existen entre los bandos locales que se disputan el gobierno de la población". Raó per la qual la seva majoria, formada pels diputats Olesa, Compte i Fortuny, van acordar desestimar les reclamacions. Els diputats Guarro i Estivill van fer constar el seu vot en contra, en considerar que les acusacions tenien fonament.

La feblesa dels arguments dels dos regidors ens fa pensar que els sectors republicans de Corbera no s'haurien deslliurat dels mecanismes caciquils i les corrupteles electorals utilitzats durant la Restauració per assolir el govern municipal.

Les eleccions de 1917

La fi del govern republicà a l'ajuntament de Corbera sembla ser que es va produir després de les eleccions de 1915, quan tots els candidats foren designats per l'art. 29. Fet que va suposar que no es presentessin reclamacions davant la Comissió provincial. Els candidats escollits foren Josep Julià Mompeó, Joan Álvarez Espinós, Josep Ramon Altadill Julià, Benito Vives Belilla i Ramon Vela Pereda²⁵.

La nova convocatòria electoral fou el novembre de 1917 i, en aquesta ocasió, si que es van presentar reclamacions. Aquestes van ser tractades per la Comissió provincial el 21 de desembre²⁶. Segons es desprèn de l'acta, sembla ser que aquelles van ser unes eleccions força disputades, donat que es van presentar protestes davant les taules electorals, la junta d'escrutini i posteriorment, durant el termini legal establert.

Sembla ser que davant les taules electorals i la junta d'escrutini es van denunciar coaccions, que van ser desestimades en no considerar-les provades i davant el rebuig de les acusacions pel candidat Joan Amorós Monreal. Aquest fet va provocar la remissió de les protestes per escrit davant la Comissió.

Es tractava de dos escrits, el primer signat per Pio Monner Pellisa i altres, i el segon per Jaume Clua Llop, Pere Cortiella i Daniel Freixa Olari. Tots dos de-

nunciaven coaccions, amenaces, compra de vots i altres fets escandalosos comesos durant les votacions. Les dues denúncies anaven acompanyades d'actes notariais donant fe de la seva veracitat, signades pel notari de Gandesa, Ramon Aulet Calderó.

Entre les acusacions s'esmentava el fet que l'alcalde, lluint la insígnia del càrrec, havia estat entrant i sortint del col·legi electoral, influenciant així als votants. També es recollien les coaccions realitzades pels candidats electes Manel Micola Esteve, Francesc Julià Cros i Joan Amorós Monreal sobre els seus jornalers, amenaçant-los d'acomiar-los si no votaven la seva candidatura o de donar el seu jornal a altres que ho fessin.

Contra aquestes acusacions, els tres candidats esmentats van presentar una altra acta notarial, signada pel mateix notari, on es desmentien tots els fets.

Davant la coincidència de dues actes notariais contradictòries, la Comissió va considerar que s'invalidaven mútuament, desestimant les reclamacions presentades. Els diputats Floch i Montserrat van fer constar el seu vot en contra.

El fet que a l'obra conjunta de Pere Clua s'indiqui que les forces republicanes van perdre l'alcaldia el 1915, i que entre les acusacions hi constin les coaccions de l'alcalde, fa pensar que els candidats escollits devien ser dinàstics. Un fet que hauria ampliat la seva majoria a l'ajuntament com a mínim fins als vuit regidors, sumant als elegits el 1915, Josep Julià Mompeó, Joan Álvarez Espinós, Josep Ramon Altadill Julià, Benito Vives Belilla i Ramon Vela Pereda, els tres de 1917, Manel Micola Esteve, Francesc Julià Cros i Joan Amorós Monreal.

La fi de la Restauració

Fins al setembre de 1923, quan va tenir lloc el cop d'estat del general Miguel Primo de Ribera que va posar fi al sistema parlamentari de la Restauració, es van convocar eleccions municipals en dues ocasions, el 1919 i el 1921. En cap de les dues convocatòries es van presentar reclamacions davant la Comissió electoral, però res fa pensar que les candidatures republicanes tornessin a assolir el govern municipal.

La recuperació del poder per part dels candidats dinàstics va posar fi a la conflictivitat que es va viure durant els primers anys del govern republicà. Si més no, el nombre de reclamacions que van arribar fins a la Comissió provincial així ho constata. De fet, només hem localitzat una reclamació en aquest sentit, que fou tractada per la Comissió el novembre de 1919²⁷.

En la sessió del 7 de novembre la Comissió va donar compte d'un recurs interposat per Joan Freixa Videllet, en qualitat de president de la Societat Obrera de Socors mutus i instrucció de Corbera²⁸, contra una providència de l'alcaldia que li havia imposat dues multes de 15 pta. Els motius de la sanció eren l'in-

compliment d'un ban municipal que ordenava el tancament dels establiments públics a les 12 de la nit.

En la seva defensa Joan Freixa indicava que l'entitat havia obeït l'ordre, fet que van presenciar l'alcalde i els agutzils municipals. Per això, el recurrent denunciava la naturalesa de la sanció per què, al seu entendre, "las multas obedecen a pasiones políticas", afegint que no era la primera vegada que succeïa. En aquest sentit, a l'acta s'esmenta una altra denúncia, aquesta presentada per la Guàrdia Civil contra el recurrent i altres socis de l'entitat, que havia arribat fins al Tribunal Suprem, que va dictaminar l'absolució dels encausats. L'escrit acabava indicant que la sanció es va imposar sense l'obertura de l'expedient pertinent i sense escoltar als denunciats.

A l'expedient del recurs també constava l'informe sol·licitat a l'alcaldia. En ell es feia constar, en primer lloc, que l'alcalde, segons la legislació vigent, no necessitava obrir cap expedient per imposar multes. Continuava afegint que l'entitat sancionada no havia fet cas del ban, que tenia per objecte evitar aldarulls nocturns, donat que no va tancar les seves portes, si no que va ajustar les fulles del carrer, permetent que els socis continuessin entrant i sortint després de les 12 de la nit.

Vista tota la informació, la Comissió va considerar que donat que l'entitat era la propietària del local, aquest no podia ser considerat un espai públic, si no privat. Així doncs, no estava subjecte al ban municipal, que només afectava als establiments públics. Considerant, a més, que ajustant les fulles de la porta d'accés la Societat havia demostrat la bona voluntat d'acatar el ban, tot i no estar-hi obligada, es va acordar informar al Governador que calia revocar les dues multes imposades per l'alcaldia.

Conclusions

Malgrat la dispersió cronològica de la informació recollida a les actes de la Diputació de Tarragona respecte a les convocatòries electorals de Corbera, podem apuntar algunes conclusions a l'espera de noves informacions que les corroborin.

En primer lloc, sembla ser que malgrat la presència de sectors republicans a Corbera des de finals del segle XIX, la seva força no era suficient per poder derrotar als candidats dinàstics a les urnes. Per aconseguir-ho els republicans van necessitar el recolzament de la resta de minories locals, possiblement dels carlins, emulant l'aliança política de la Solidaritat Catalana que va atorgar l'escó de Gandesa a Joan Caballé el 1907.

Una aliança que no va durar gaire temps, restant força als candidats republicans, molt erosionats pels continuats enfrontaments amb els representants de les forces dinàstiques locals. Aquest desgast hauria suposat, malgrat mantenir la majoria després de les

eleccions de 1911 i 1913, la pèrdua del poder el 1915, quan ni tan sols es va arribar a presentar una llista republicana. Un govern que no tornarien a recuperar fins després de la Dictadura.

D'altra banda, cal assenyalar que ambdós bàndols, republicans i dinàstics, van abusar del poder que atorgava el govern municipal. Tant en l'utilització dels mètodes fraudulents propis de la Restauració per alterar la voluntat electoral i assegurar-se les eleccions, com en l'ús de totes les esclertes legals per perseguir als seus enemics polítics. Així doncs, malgrat les diferències ideològiques entre una filiació política i l'altre, els seu mètodes aconseguir el poder i conservar-lo, eren els mateixos.

Notes

¹Alberti, Santiago, *El republicanisme català i la restauració monàrquica (1875-1923)*, Barcelona, Alberti Editor, 1972, p. 239

²Acta de 12 de desembre de 1903. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

³La Comissió Provincial fou informada de l'apel·lació presentada l'11 de gener de 1904. Acta d'11 de gener de 1904. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

⁴Clua Micola, Pere; Sánchez Cervelló, Josep; Margalef Faneca, Ma Cinta, *Corbera d'Ebre. 200 anys d'història 1800-2007*, Tarragona, Ajuntament de Corbera d'Ebre, 2007, p. 74

⁵Segons es desprèn de la informació continguda a l'Acta de 18 de març de 1915. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

⁶Així ho interpreta Alberti, Santiago, *Op. cit.* p. 250

⁷Acta d'1 de juny de 1909. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

⁸Acta d'1 de juliol de 1909. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

⁹Acta de 24 de juliol de 1909. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

¹⁰Acta de 12 de gener de 1910. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

¹¹Així consta a l'Acta de 18 de març de 1915. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes. Respecte al cognom de l'alcalde, malgrat que a l'obra conjunta de Pere Clua, a la pàgina 74 apareix com a Josep Ramon Lluis, tant a l'acta esmentada com a l'article "Desde Corbera" aparegut a *El Radical* de Reus núm. 43 de 26 d'octubre de 1912, apareix com a Josep Ramon Llop

¹²*Op. cit.* p. 74

¹³Acta de 18 de juliol de 1910. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

¹⁴Acta de 29 d'agost de 1910. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

¹⁵Acta de 15 de novembre de 1910. Actes del Ple de la Diputació, AHDT – Secció Actes

¹⁶Acta d'11 de gener de 1911. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

¹⁷Segons consta a un breu aparegut al *Diario de Tortosa* el 16 d'octubre de 1912

¹⁸Acta de 28 d'octubre de 1910. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

¹⁹Acta de 28 de novembre de 1910. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

²⁰Acta de 28 de juliol de 1911. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

²¹Acta de 3 de juny de 1913. Actes de la Comissió Provincial, AHDT – Secció Actes

²²"Desde Corbera" a *El Radical*, núm. 43, de 26 d'octubre de 1912

²³Acta de 19 de desembre de 1913. Actes de la Comissió Provincial. AHDT – Secció Actes

²⁴En concret, les al·legacions feien referència a la RO de 19 de juny de 1909

²⁵*Op. cit.* p. 74

²⁶Acta de 21 de desembre de 1917. Actes de la Comissió Provincial. AHDT – Secció Actes

²⁷Acta de 7 de novembre de 1919. Actes de la Comissió Provincial. AHDT – Secció Actes

²⁸Possiblement es tracti de la Societat de Socors Mutus la Humanitària, vinculada al republicanisme, tal com s'indica a l'obra de Pere Clua, *Op. cit.* p. 194